JAARVERSLAG 2018

IKL

© Stichting IKL, Nieuwstadt, juli 2019

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

Wij werden gesteund door
NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Algemene Nut Beogende Instelling
ANBI

CBF Keur
VOOR GOEDE DOELEN

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
2. Buitenkracht 6
   2.1. Werkdagen 6
   2.2. Basisscholen in het landschap 6
   2.3. Buitenkrachtbrigade 6
   2.4. Natuurwerkdag 7
   2.5. Nationale Boomfeestdag 7
   2.6. ANWB hoogstamkampen 7
   2.7. Landschapsactiviteiten voor bedrijven 7
   2.8. Materiaal en gereedschap 7
3. Buitenkennis en communicatie 8
   3.1. Bloesemtochten 8
   3.2. Cursusprogramma 8
   3.3. Kennisbank/forum 8
   3.4. IKL online 8
   3.5. Publiciteit 8
   3.6. Klachtenafhandeling vleermuizen en steenmarters 9
4. Buitenkans 10
   4.1. Biodiversiteit op bedrijventerreinen 10
   4.2. Landschapsobservatorium 10
   4.3. Dorpsgaarden 11
   4.4. Landschapsfonds 12
   4.5. Biomeiler 12
   4.6. Voedselbossen 13
   4.7. Natuur en gezondheid 13
   4.8. Landschapsbiografie Leudal 13
   4.9. Subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed 13
   4.10. Aanplantregelingen 13
5. Biodiversiteit 14
   5.1. Paddenoverzetacties 14
   5.2. Netwerk geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad 14
   5.3. LIFE BOVAR 14
   5.4. Poelenproject Bs Aachen 14
   5.5. Meer Natuur voor Pittig Fruit 15

5.6. Wilde bijenlinie 15
6. De organisatie 16
6.1. Personeelsbestand 16
6.2. Leerbedrijf 16
6.3. Scholing en opleiding 16
6.4. ARBO en veiligheid 16
7. Samenwerking 18
7.1. Provincie Limburg 18
7.2. Gemeenten 18
7.3. Europa (POP3) 18
7.4. LandschappenNL 18
7.5. Natuurcollectief IKL en Natuurrijk Limburg 19
7.6. Plattelandscoöperatie 19
7.7. Nationale Postcode Loterij 19
7.8. Coöperatie Erfgoed Limburg 19
8. Financiën 20
8.1. Balans per 31 december 2018 20
8.2. Rekening van baten en lasten 2018 22
8.3. CBF toelichting lastenverdeling over 2018 24
8.4. Begroting 2019 25
9. Verantwoording 27
9.1. Algemeen 27
9.2. Toezicht houden, besturen en uitvoeren 27
9.3. Optimaliseren effectiviteit en efficiency van de besteding van de middelen 27
9.4. Omgaan met belanghebbenden 27
9.5. Nevenfuncties en bezoldiging 27
9.6. Governance 28

Bijlagen

1. Inleiding

IKL kleurt Limburg groen!

Deze uitdrukking belichaamt de kern van IKL. We werken in en met het landschap en zetten het landschap in om te werken aan de maatschappelijke opgaven van deze tijd. Zo zal de oplossing voor uitdagingen op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie grotendeels in het landschap gezocht moeten worden. Cruciaal daarbij is, dat het we het kleine koesteren. Het landschap bestaat immers uit de optelsom van alle elementen en functies, die het herbergt. De mens heeft hierbij een belangrijke rol. We faciliteren mensen dan ook om met hun leefomgeving aan de slag te gaan. Gelukkig mogen we daarbij samenwerken met vele partners. Hierbij dienen partijen als lokale vrijwilligers, belangenorganisaties, gemeenten, provincie Limburg en terreinbeheerders zeker vermeld te worden.

Het is belangrijk, dat wij goed op de hoogte zijn van externe ontwikkelingen en de rol die partijen kunnen en willen vervullen. Ons brede netwerk komt ons hierbij goed van pas. Centraal in onze aanpak staat dat wij krachten bundelen door nieuwe verbindingen te leggen. Ook in 2018 hebben wij hier sterk op ingezet. Enerzijds door het uitbouwen van onze samenwerking met vaste partners als bekende vrijwilligersgroepen en gemeenten, anderzijds door het belang van landschap prominent te blijven agenderen in vele projecten en beleidsontwikkelingen.

Net als in het verleden blijven wij de partij van het DOEN. Wij streven naar zichtbare resultaten in het landschap. Daarbij proberen wij zo integraal mogelijk te werken. Waar mogelijk realiseren wij dus meerdere doelen tegelijkertijd. Denk hierbij aan biodiversiteit, cultuurhistorie, toerisme / recreatieve aantrekkelijkheid en landschap als ontmoetingsplek.

Externe kansen en uitdagingen vergen de nodige flexibiliteit en proactieve opstelling van onze interne organisatie. Inhoudelijke expertises en een projectmatige aanpak worden hierbij gebundeld. Deze aanpak heeft zijn vruchten afgeworpen. Onze financiële positie is verbeterd, we hebben vele partijen kunnen ondersteunen en nieuwe allianties zijn aangegaan.

Leeswijzer

In dit jaarverslag geven wij in hoofdstuk twee (Buitenkracht), hoofdstuk drie (Buitenkennis), hoofdstuk 4 (Buitenkans) en hoofdstuk vijf (Biodiversiteit) een overzicht van wat we in 2018 hebben gedaan. Om resultaten te kunnen bereiken moet onze organisatie op orde zijn, hoofdstuk zes gaat hier nader op in. Zoals aangegeven werkt IKL samen met een groot aantal partners, waar hoofdstuk zeven een nadere toelichting op geeft.

Uiteraard willen wij transparant zijn over onze financiën en de bijbehorende verantwoording. In de hoofdstukken acht en negen wordt hierop in gegaan.

Tenslotte geven wij in de bijlagen een overzicht van actieve vrijwilligersgroepen in Limburg en een overzicht van groepen waarvoor IKL in 2018 een werkdag organiseerde.

2. Buitenkracht

Iedereen moet in staat gesteld worden deel te nemen aan een buitactiviteit of zelf een activiteit te ontplooien.

2.1. Werkdagen

In 2018 organiseerde IKL 412 werkdagen, waarbij velerlei doelgroepen aan het werk gezet werden. Deze werkdagen werden georganiseerd naast de werkdagen, die door min of meer lokale zelfstandige groepen werden georganiseerd.

Van deze werkdagen werden er 177 georganiseerd voor basisscholen, middelbare scholen en voortgezet speciaal onderwijs. Met 50 werkdagen voor asielzoekers zijn nogal wat nieuwe Limburgers aan het werk gezet in het landschap. IKL heeft bij deze werkdagen steeds de samenwerking opgezocht met lokale vrijwilligers, zodat er ook sociale banden gesmeed worden tijdens deze werkdagen. 54 werkdagen werden voor hoogstambrigades georganiseerd. Deze lokale groepen van eigenaren en vrijwilligers zorgen vaak voor het onderhoud van hun eigen of van door hen geadopteerde boomgaarden. Er werden 37 hakhoutwerkdagen georganiseerd, die als instapdagen mensen laten kennismaken met landschapsonderhoud. De vaak nieuwe vrijwilligers, die zich hier melden, worden ook makkelijk betrokken bij andere activiteiten. We nodigen deze mensen ook uit voor deelname aan andere activiteiten en zodoende groeien nieuwe netwerken.

Door sommige werkdagen in het teken te zetten van een instructie, kan ook weer een andere doelgroep bereikt worden. Ook inspireren instructieve bijeenkomsten mensen om zelf aan de slag te gaan. Het geleerde wordt toegepast op allerlei thema's en groepen. Er werden 24 instructies verzorgd, variërend van hoogstam tot zeisen. Er werd een instructie voor zorgboeren gegeven en er is een instructie over werkvormen met jongeren geweest.

Er waren negen werkdagen voor jeugd- en jongerengroepen als Scouting en Jong Nederland. Acht werkdagen werden voor bedrijven en instellingen georganiseerd, waarbij vaak expliciet aandacht was voor teambuilding. Er vonden twee startwerkdagen voor vrijwilligersgroepen plaats, die dienden om de groepen op weg te helpen. 20 werkdagen hadden een ander karakter dan hierboven genoemd.

2.2. Basisscholen in het landschap

In 2018 werden er 177 werkdagen georganiseerd voor basisscholen, middelbare scholen en voortgezet speciaal onderwijs om samen de handen uit de mouwen te steken in het landschap. In totaal namen 3.141 leerlingen deel aan deze werkdagen. Werkdagen met basisscholen vormen een basis van onze activiteiten. Deze werkdagen hebben als effect dat er naast een bijdrage aan het landschap jongeren gevormd worden in een voor hen niet alledaagse omgeving en activiteit. In de periode van het voortgezet onderwijs is het voor jongeren heel belangrijk om ook buiten aan de slag te gaan, er zijn steeds meer opleidingen die deze kans grijpen en met groepen leerlingen naar buiten gaan. Daarbij worden ouders/grootouders verzocht om deel te nemen, om de betrokkenheid en spin-off zo groot mogelijk te krijgen. Daarnaast worden reeds actieve vrijwilligers verzocht om mee te begeleiden. De klussen die met de scholen worden opgepakt dragen bij voorkeur bij aan een actueel project.

2.3. Buitenkrachtbrigade

In oktober is de eerste buitenkrachtbrigade van IKL gestart. Als IKL zetten we ons in voor het typische Limburgse cultuurlandschap. Het maatschappelijk relevant maken van het landschap draagt daaraan bij. Dat doen we onder andere door zo veel mogelijk mensen te betrekken bij het landschap.

Met enige regelmaat krijgt IKL vragen voor het onderhoud of de aanleg van landschapselementen. Om toch aan deze vraag te kunnen voldoen heeft IKL de buitenkrachtbrigade in het leven geroepen. Met deze buitenkrachtbrigade zien we kansen voor mensen, die momenteel geen baan hebben of door andere redenen moeilijk kunnen werken of de kans niet krijgen. Werken in natuur en landschap werkt namelijk rustgevend, het afbreukrisico is klein en gebeurt veelal in teamverband. Ook kunnen de deelnemers op hun eigen tempo werkritme opbouwen en zo werken aan een terugkeer naar een betaalde baan.

Daarnaast hebben steeds meer groenbedrijven moeite om voldoende gekwalificeerd personeel te vinden. De deelnemers van de buitenkrachtbrigade hebben meer kans om een baan te krijgen bij een van de zoekende groenbedrijven omdat ze al een half jaar werkervaring hebben opgedaan, ze de werknemersvaardigheden hebben en indien mogelijk ook nog een gerichte opleiding in het groen op zak hebben.

2.4. Natuurwerkdag

Maar liefst 1.010 mensen staken tijdens de natuurwerkdag op zaterdag 3 november de handen uit de mouwen op een van de 35 locaties. De Natuurwerkdag is een mooie dag om jong en oud in aanraking te brengen met het landschap in de eigen omgeving. Bovenal is het voor de deelnemers ook een gezellige dag om samen met anderen, gezond in de buitenlucht actief te zijn.

2.5. Nationale Boomfeestdag

Op verzoek stond IKL diverse gemeenten bij met de organisatie en realisatie van de boomfeestdag. In dat verband verstrekte IKL adviezen, droeg zorg voor het aanleveren van geschikte plantlocaties en zorgde voor gereedschap en de begeleiding van de aanplant door leerlingen. Zo werd er o.a. in Horst aan de Maas, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Leudal en Maasgouw een boomfeestdag georganiseerd.

2.6. ANWB hoogstamkampen

Ook dit jaar namen ruim 35 vrijwilligers van de ANWB uit het hele land deel aan de hoogstamkampen in Zuid-Limburg. Van maandag 19 tot en met vrijdag 23 februari en van maandag 12 tot en met vrijdag 16 maart zijn zij onder begeleiding van IKL aan de slag geweest in verschillende Zuid-Limburgse hoogstamboomgaarden. De vrijwilligers zijn van 's-morgens tot 's- middags in de boomgaard actief. Na het werk is er tijd voor recreatie en natuur, zoals bijvoorbeeld wandelen, fietsen of een bezoekje aan een stad.

2.7. Landschapsactiviteiten voor bedrijven

We organiseerden dit jaar acht werkdagen voor bedrijven en instellingen, waarbij vaak expliciet aandacht was voor teambuilding. Zo bouwde het Amerikaanse bedrijf Tredegar Film Products drie insectenhotels in de Hellebroeker beemden in Nuth en ging het Amerikaanse bedrijf Celanese een boomgaard opknappen.

2.8. Materiaal en gereedschap

Dit jaar faciliteerden wij 32 zelfstandige vrijwilligersgroepen met materiaal en gereedschap. We hebben een flinke aanschaf gedaan voor zeer goede handzagen, die door vrijwilligers gebruikt kunnen worden. Ook zijn materialen aangeschaft, die door vrijwilligers gebruikt kunnen worden bij het maken van insectenhotels.

3. Buitenkennis en communicatie

Kennis over het landschap en beheer moet voor iedereen voor handen zijn.

3.1. Bloesemtochten

Dit jaar vonden er acht bloesemtochten plaats in Limburg met in totaal 150 deelnemers. De bloesemwandelingen worden georganiseerd door IKL in samenwerking met enthousiaste vrijwilligers. Tijdens de bloesemtocht geeft een gids uitleg over het landschap in Zuid-Limburg met daarbij de waarden van de hoogstamboomgaarden. De gidsen zijn meestal lid van IVN uit de streek. Daar waar geen vrijwilligers beschikbaar zijn, wordt er toch gegidst door een medewerker van IKL. In 2018 was dit bij een route het geval. De gidsen zijn in de maand voor de bloesemtochten uitgenodigd voor een informatieavond, waarop een lezing gehouden is. In 2018 was het thema van de lezing 'biodiversiteit in de boomgaard'. Deze nieuwe kennis nemen de gidsen mee in hun verhaal tijdens de wandeling. IKL verzorgt verder de publiciteit en werving voor dit evenement. Naast deze bloesemtochten heeft IKL een stand bemand bij de Bloesem2daagse in Vilt. Hier werd informatie gegeven over het landschap in Zuid-Limburg en de hoogstamboomgaard daarin.

3.2. Cursusprogramma

Het afgelopen jaar organiseerden we naast het reguliere cursusprogramma ook workshops over het belang van Natuurlijk Kapitaal. Deze workshops werden samen met Natuurrijk Limburg georganiseerd. In theorie- en praktijklessen werd uitgelegd hoe op een eenvoudige manier de biodiversiteit in je eigen perceel kan worden verbeterd. Hierbij werd ook aandacht gegeven aan soortherkenning zoals vogels, amfibieën en diverse plantensoorten. Bovendien kregen de deelnemers ook uitleg over manieren van onderhoud, bijvoorbeeld hoogstamfruit- en knotbomen, poelen, hakhoutbeheer, heggen en de aanleg van stapelmuren en broedstoven. Het totale kennisprogramma van IKL omvatte in 2018 maar liefst 90 cursussen, excursies, lezingen en workshops met in totaal 1.332 deelnemers.. Het aanbod was gevarieerd van lezingen over soorten, zoals de hazelmuis en het vliegend hert, workshops stapelmuren bouwen voor de vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad tot hoogstamsnoeicursussen over zowel jonge als oude bomen.

3.3. Kennisbank/forum

In 2018 heeft IKL artikelen geschreven waarmee de kennisbank www.buitenkennislimburg.nl is gevuld. Deze kennisbank bevat onder andere informatie over landschapselementen, die ons landschap eigen maken en soorten die nog maar verspreid voorkomen in onze omgeving. Tevens worden praktische tips en weetjes verstrekt. Aan de kennisbank is een forum gekoppeld, waar vragen gesteld en beantwoord kunnen worden.

3.4. IKL online

Communicatie via online media is niet meer weg te denken uit het huidige tijdperk. De online media bieden kans om te informeren over actueel nieuws uit het landschap. Steeds meer mensen weten de digitale weg te vinden naar IKL. Het aantal Facebook volgers is het afgelopen jaar gestaag gegroeid naar 1.750. De digitale nieuwsbrief van IKL is 11 keer verstuurd. Naast de reguliere nieuwsbrief zijn er ook projectgebonden nieuwsbrieven verstuurd.

3.5. Publiciteit

Voorafgaand aan activiteiten en cursussen wordt de publiciteit opgezocht. Maandelijks worden er een aantal persberichten verstuurd. Dit gebeurt voornamelijk op lokaal niveau om deelnemers te werven. In de landelijke media is er aandacht voor projecten en aandachtsvelden, die IKL bestrijkt zoals de Natuurwerkdag en Nederland Zoemt.

3.6. Klachtenafhandeling vleermuizen en steenmarters

IKL helpt gemeenten bij het afhandelen van klachten over vleermuizen en steenmarters. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de afhandeling van klachten, die betrekking hebben op beschermde dieren maar het ontbreekt hen vaak aan de mogelijkheden om dit te doen. Burgers die klachten over vleermuizen hebben of vleermuizen met problemen hebben gevonden, kunnen contact opnemen met hun gemeente. Gemeentelijke meldpunten kunnen voor vleermuisklachten een door IKL ingesteld netwerk van lokale vrijwilligers inschakelen die de klacht bij de melder thuis afhandelen. Dit netwerk van vleermuiswerkers werd ook in 2018 door IKL gecoördineerd. Voor klachten die betrekking hebben op steenmarters geldt een vergelijkbare structuur. Alleen worden hier de meldingen afgehandeld door een professioneel bedrijf voor bestrijding van dierenoverlast. Hoewel de gemeente verantwoordelijk blijft voor de afhandeling van steenmarterklachten draagt IKL financieel en qua doorverwijzing bij aan de praktische afhandeling van klachten door het bedrijf BDL-Bestra te Stein.

4. Buitenkans

Iedereen moet de kans krijgen een landschapsproject op te zetten.

4.1. Biodiversiteit op bedrijventerreinen

Het project Biodiversiteit op bedrijventerreinen is een initiatief van IKL vanuit het oogpunt dat iedereen medeverantwoordelijk is voor het vergroten van de biodiversiteit.

Bedrijventerreinen zijn gebieden, die zich van oudsher kenmerken door een efficiënte en planmatige inrichting. Er is vaak weinig tot geen verblijfskwaliteit en weinig tot geen groen. Het groen dat er is, wordt daarnaast op een intensieve manier onderhouden. Toch liggen deze terreinen vaak tussen het buitengebied en de stad in en kunnen ze van waarde zijn als stapsteen of buffer voor flora en fauna. Op het gebied van biodiversiteit is er op dit soort te terreinen dus veel te winnen.

Voor dit project zijn ruim 50 eigenaren / beheerders van bedrijventerreinen in Limburg benaderd. Naar aanleiding hiervan zijn gesprekken gevoerd met 5 geïnteresseerde eigenaren / gemeentes. Uit deze 5 geïnteresseerden is vervolgens een keuze gemaakt voor 3 partijen om samen te gaan werken in het project.

- Gemeente Meerssen – Bedrijventerrein Bamford
- Gemeente Leudal – Bedrijventerrein Ittervoort
- C'Magne- Bedrijventerrein C-Mill Heerlen

Voor iedere locatie is een aparte opdrachtomschrijving gemaakt passend bij de locatie. Er is afgestemd welke vraagstukken er liggen, zoals bijvoorbeeld wateroverlast of geen verblijfskwaliteit. In de projecten is nadrukkelijk de samenwerking gezocht met onder andere het Waterschap en de gemeenten om de projecten zo integraal mogelijk aan te vliegen.

Zaken die in dit project een rol spelen zijn als volgt:

- Vergroten biodiversiteit;
- Vergroten gebruik en belevingswaarde van een gebied;
- Wateroverlast of hittestress verminderen;
- Burgerparticipatie door de bedrijven en hun medewerkers te betrekken;
- Integrale aanpak.

4.2. Landschapsobservatorium

Het landschap verandert voortdurend, waarbij de invloed van de mens duidelijk zichtbaar is. Hierbij betreft het zowel positieve als negatieve ontwikkelingen. Belangrijke transities in het landschap, met effect op de kwaliteit en identiteit van landschap, betreffen effecten van klimaatverandering, wateropgaven, veranderende landbouwsystemen, verstedelijking en krimp.

Het is belangrijk om veranderingen in het landschap te kunnen monitoren, onder meer ter onderbouwing van Rijks- en provinciaal landschapsbeleid, onder andere de Omgevingswet en van ruimtelijke plannen op lokaal niveau, zoals omgevingsvisies. Ondanks diverse initiatieven ontbreekt in Nederland een eenduidig en gebiedsdekkend systeem om de staat van het landschap en veranderingen hierin, te kunnen monitoren. In afstemming met partijen als provincie Limburg, Nationaal Landschap Zuid-Limburg en onze koepelorganisatie LandschappenNL hebben wij het plan opgevat om een landschapsobservatorium te ontwikkelen. Dit in navolging van initiatieven elders in Europa.

Het Landschapsobservatorium is een vindplaats en open source medium, waar gegevens over het landschap en de ontwikkelingen ervan worden weergegeven. Deze informatie stelt het observatorium beschikbaar aan bewoners, deskundigen, beleidsmakers en politieke beslissers. Daarmee wil het Landschapsobservatorium bewustzijn van omgevingskwaliteit en landschap van bewoners en overheden bevorderen en hen helpen om (beleids)vragen hierover te verwoorden.

Het observatorium is zowel een monitorings- als sturingsinstrument en bestaat uit een aantal onderdelen, waaronder een beeldbank en een verzameling van landschapsbiografieën voor specifieke gebieden. Het is geen nieuw instituut, maar een open source project. Het observatorium kent een gedeelde verantwoordelijkheid van de projectpartners voor het ontwikkelen van de infrastructuur. Een aantal landschapsobservatoria is voornamelijk retrospectief gericht, wij willen echter juist ook naar de toekomst kijken.

Belangrijk is dat ons idee voor een landschapsobservatorium niet alleen een wetenschappelijke benadering en validatie kent, maar dat het ook ingezet kan worden als middel om mensen dichter bij hun omgeving te brengen en te betrekken. Bedoeling was om de ontwikkeling van een observatorium te monitoren aan de hand van referentiegegevens van initiatieven in andere Europese landen. Helaas is de bijbehorende aanvraag om Europese middelen niet gehonoreerd. Wij beraden ons nu op hoe we toch een landschapsobservatorium kunnen ontwikkelen, maar dan vooralsnog zonder de Europese samenwerking.

4.3. Dorpsgaarden

In het voorjaar van 2018 heeft IKL het project 'Dorpsgaarden' gestart. In dit project ligt de nadruk op burgerparticipatie en educatie. Onder de slogan "voor jong en oud, voor mens en dier" worden geschikte percelen binnen de woonkernen gezocht. Met ondersteuning van betreffende gemeente, worden deze dorpsgaarden door de bewoners aangelegd. In deze gaarden is plek voor fruitbomen, loofbomen, struiken, heggen en bloemenmengsels. Dit laatste gericht op het creëren van een biotoop voor bijen en insecten.

In 2018 is op 16 locaties de inrichting van een dorpsgaard opgestart. Hiervan zijn drie locaties gerealiseerd als schoolgaard op een basisschool.

Zaken die in dit project een rol spelen zijn als volgt:

- Behoud authentiek landschapsbeeld in Limburg;
- Creëren van een ontmoetingsplek ;
- Burgerparticipatie door de bewoners en organisaties uit deze woonkern bij de uitvoering;
- Betrekken van de kinderen bij de inrichting en de aanplant;
- Een plek met geschikte bomen, struiken en bloemen voor bijen, hommels en andere insecten;
- Een plek voor educatie over voedsel, landschap en biodiversiteit met daarin een belangrijke rol voor de bijen en insecten. Hierbij gaat het vooral om de basisscholen uit het betreffende dorp in de vorm van buitenlessen.

Activiteiten:

- Het maken van een inrichtingsplan samen met de bewoners;
- Organiseren van een plantdag met de bewoners waarbij het belangrijk is dat de kinderen uit het dorp meedoen;
- Educatie voor de vrijwilligers in de vorm van cursussen in het snoeibeheer van de fruitbomen en een de biologische ziektebestrijding in fruitbomen waarbij versterking van de biodiversiteit een belangrijke rol speelt;
- Organiseren van buitenlessen over de waarden van insecten en bijen voor de kinderen in samen werking met de scholen;
- Het bouwen van een Bijenhotel met de kinderen;
- Jaarlijks organiseren van een activiteit m.b.t. de uitvoering van beheerwerkzaamheden onder begeleiding.

Gerealiseerd in 2018:

- Opstarten aanleg dorps- en schoolgaarden: 16 gaarden;
- Bomen en struiken: 795 stuks (excl. schoolgaarden);
- Heggenstruiken gemengd en meidoorn: 2.490 stuks (excl. schoolgaarden);
- Bloemenmengsels voor bijen en insecten: 19.650 gram voor ongeveer 1,5 hectare (excl. schoolgaarden).

4.4. Landschapsfonds

Vanaf 1977 zijn bijdragen uitgekeerd voor natuur- en landschapsbeheer aan particuliere grondgebruikers, in het bijzonder aan agrarische ondernemers. Vanaf 2016 is de opgave verschoven naar het bevorderen van de biodiversiteit. Voor het beheer aan het landschap is op termijn geen vergoeding meer mogelijk. De uitkeringen zijn geregeld in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het voornemen is om vanaf de eerstvolgende GLB-periode, 2022, geen vergoeding meer te geven voor landschapsbeheer.

Vanwege de andere belangen, die door landschapsbeheer ontstaan, is in 2017 besloten te onderzoeken of een Landschapsfonds kan worden ontwikkeld. Door het fonds kunnen grondgebruikers een bijdrage ontvangen voor elementen, die de andere zaken behartigen als gevolg van een goed beheerd landschap. Dit zijn voornamelijk het behoud van de cultuurhistorie, het bevorderen en geleiden van de recreatie, de positieve effecten op het klimaat zoals bestrijding erosie, binding CO2, voorkomen hittestress in de bebouwde omgeving, positieve impact op de gezondheid van mensen en (landbouw)dieren en ook de biodiversiteit in zijn algemeenheid. Samengevat: het beheren en bevoordelen van het natuurlijk kapitaal (voorraad natuurlijke ecosystemen die producten en diensten voortbrengen).

In 2017 is aan de stichting IKL gevraagd om een eerste verkennend onderzoek hierna te doen, dit heeft geleid tot het rapport: Adviesrapport Landschapsfonds 18 juni 2018.

Als vervolgstap heeft de stichting IKL verdere gesprekken gevoerd met gemeenten en andere partijen om te komen tot samenwerking om het fonds ook daadwerkelijk op te richten en te vullen. De eerste gesprekken zijn in 2018 gevoerd en de resultaten worden in de loop van 2019 gepresenteerd. Dit doen we samen met de provincie Limburg, Nationaal Landschap Zuid-Limburg en het Elisabeth Strouven Fonds.

4.5. Biomeiler

Vrijkomend (landschaps)snoeisel wordt in veel gemeenten nog in de buitenlucht verbrand met grote milieu- en gezondheidsschade als gevolg. Bovendien wordt het gezien als een afvalproduct. Via het project 'Biomeiler' gaan we vrijkomend snoeimateriaal gebruiken voor het opzetten van een composthoop. De warmte die ontstaat door broed wordt deels afgetapt en gebruikt voor het verwarmen van objecten waar warmtevraag is. Nadat het composteren is voltooid blijft een hoogwaardige compost over die als bodemverbeteraar ingezet in de land- en tuinbouw.

Sprake is van vijf maatschappelijke duurzame voordelen:

- Geen uitstoot meer van fijnstof en andere milieu- en gezondheidsgevaarlijke stoffen als gevolg van het verbranden van snoeisel;
- Via eenvoudige technologie warmte opwekking;
- Hoogwaardige compost voor de kringlooplandbouw;
- Herstel landschap via beheer en inrichting door toenemende vraag snoeisel en bodemverbeteraars;
- We spreken niet meer over afval maar over te gebruiken reststoffen (duurzame economie).

In Voerendaal is de eerste Limburgse biomeiler aangelegd bij het biomassa verwerkende bedrijf Roosevelt BV. Onder toeziend oog van ongeveer 100 geïnteresseerden en de hulp van 20 mensen is de composthoop aangelegd.

4.6. Voedselbossen

Op vraag van verschillende initiatiefnemers heeft IKL vijf ontwerpprocessen begeleid om te komen tot een voedselbos. De ontwerpprocessen begonnen met een analyse van de toekomstige beheerders (beheerders-interview) en de locatie (landschaps-interview). Voedselbos-expert Wouter van Eck heeft inhoudelijk en per project bijgedragen met zijn expertise. Samen met de initiatiefnemers zijn we na behandeling van de analyse en een excursie naar Voedselbos Ketelbroek aan de slag gegaan met het ontwerp. Deze ontwerpsessies zijn daarna door ons en Wouter van Eck verder gespecificeerd tot een beplantingsplan. Met deze basis zijn de initiatiefnemers aan de slag gegaan voor verdere concretisering en ontwikkeling van hun eigen "voedselbosbouwschap".

4.7. Natuur en gezondheid

De afgelopen jaren zijn er intensieve gesprekken geweest tussen IKL en verschillende partijen. Naast het "Netwerk Positieve Gezondheid Noordelijke Maasvallei" is onder andere gesproken met de GGB, Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), Actiecentrum "Limburg Positief Gezond" en Jong Leren Eten (JLE). Samen met deze laatste partij is een programma opgezet, waarbij in 2018 tien verschillende klassen hebben ervaren dat op lokaal niveau gezond eten vergaard kan worden. Naast appels en peren, zijn ook hazelnoten verzameld en is in een notengaard onderhoud uitgevoerd. Op deze manier krijgen jongeren een duidelijker beeld waar het eten vandaan komt en dat voedsel direct uit de natuur nog lekkerder is dan uit de winkel.

4.8. Landschapsbiografie Leudal

IKL heeft begin 2018 samen met de gemeente Leudal deelgenomen aan de uitvoering van de landelijke pilot van de RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). Binnen de pilot werd gezocht naar vier gebieden waar een landschapsbiografie kon worden opgesteld. Het doel van de biografie is om de cultuurhistorische en landschappelijke waarden op een participatieve manier in beeld te brengen, als bouwsteen voor de gemeentelijke omgevingsvisie. IKL heeft dit proces binnen de kernen Neeritter – Ittervoort uitgevoerd door het organiseren van drie werk- en doe sessies, wat heeft geresulteerd in de oplevering van het boekje 'Gewaardeerd Landschap'.

4.9. Subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed

Sinds 2017 heeft IKL de opdracht van de provincie Limburg om aanvragers te ondersteunen bij aanvragen voor de subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed. Ook in 2018 heeft IKL aanvragers ondersteund bij hun subsidieaanvraag en hebben we initiatiefnemers van nieuwe projecten proactief gewezen op de subsidiemogelijkheden.

4.10. Aanplantregelingen

Ook dit jaar organiseerde IKL in verschillende gemeenten een aanplantregeling. Een gedeelte van de aanplantregelingen vond nog plaats in het kader van de regeling 'Aanplant in Nationaal Landschap Zuid-Limburg'. De rest komt voort uit de gemeentelijke jaarprogramma's en een eigen bijdrage van de deelnemers. In totaal hebben 52 Limburgers deelgenomen en zijn er 424 bomen, 2.752 meter haag en 762 stuks plantsoen aangeplant.

5. Biodiversiteit

5.1. Paddenoverzetacties

Op veel locaties in Limburg zijn jaarlijks in het voorjaar vrijwilligers actief met het overzetten van padden, om te voorkomen dat deze door het verkeer worden doodgereden. IKL organiseert jaarlijks een bijeenkomst voor deze mensen, waar ervaringen worden uitgewisseld en een presentatie wordt gegeven met amfibieën als thema. In 2018 vond deze startbijeenkomst plaats op 17 mei. IKL kan tevens middelen (rasters en vangemmers) aan groepen beschikbaar stellen.

5.2. Netwerk geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad

Het in het jaar 2000 opgerichte platform is in 2018 twee keer bijeen geweest. Op 17 januari 2018 in het VTN verenigingskantoor te Cadier en Keer en op 1 juni 2018 in Eckelrade. Tijdens de winterbijeenkomst waren ruim 30 deelnemers aanwezig in de zomer ruim 40. Tijdens beide bijeenkomsten werden de laatste nieuwswaardigheden over beide padden gedeeld; hoe staan de verschillende deelpopulaties er voor, welke bijzondere projecten zijn er uitgevoerd en wat hebben we ervan geleerd. Tijdens de bijeenkomst in Eckelrade is ook het perceel bezocht van deelnemer E en S Gubbels, het echtpaar voert op een bedreven manier agrarisch natuurbeheer uit op hun percelen met als doelsoort de vroedmeesterpad. Voor dit doel hebben de eigenaren diverse poelen gemaakt, eigenhandig stapelmuren aangelegd en ontwikkelen ze elementen zoals kruidenrijke graslanden, hoogstamfruitbomen en struwelen. De percelen zijn een schoolvoorbeeld van een kleinschalig en biodivers landschap, waarin de vroedmeesterpad zijn plek heeft.

In de loop van het jaar zijn er meerdere contactmomenten geweest met de deelnemers waarin de onderlinge kennis werd uitgewisseld. Bovendien zijn diverse cursussen stapelmuurbouwen, soort- en biotoopherkenning georganiseerd waaraan ook deelnemers van het platform hebben meegedaan.

5.3. LIFE BOVAR

LIFE BOVAR is een Europese subsidie die we samen met NABU hebben aangevraagd. NABU richt zich op de Duitse populaties geelbuikvuurpad, vroedmeesterpad, kamsalamander en rugstreeppad. Stichting IKL heeft subsidie aangevraagd voor maatregelen voor de eerste twee soorten. Dit hebben we samen gedaan met Staatsbosbeheer en Stichting het Limburgs Landschap. De maatregelen worden op hun grondgebied getroffen. De provincie Limburg werkt ook mee en subsidieert ook deels de maatregelen.

Eerder was al bekend gemaakt dat de subsidie verstrekt zou worden. In 2018 is een start gemaakt met de uitvoering van het project. Hiervoor zijn verschillende bijeenkomsten geweest in Duitsland en Nederland om planningen, maatregelen en administratieve handelingen af te stemmen. In 2018 is geïnventariseerd wat de abundantie is van de soorten in de plangebieden. Deze inventarisatie gaat in 2019 verder en is bedoeld om een nul-meting te hebben voorafgaand aan de maatregelen. Aan het eind van het project wordt weer een inventarisatie gedaan en weten we wat in het project tot dan toe bereikt is. De komende jaren worden de geplande maatregelen getroffen en wordt het project verder uitgerold.

5.4. Poelenproject Bs Aachen

In 2018 is IKL gestart met een grootschalig project in Duitsland ten behoeve van de vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad. Wateren voor de amfibieën zijn verdwenen, overwoekerd of drogen in de loop van de zomer op. Om dit probleem op te lossen heeft Biologische Stations StädteRegion Aachen opdracht gegeven aan IKL voor het uitvoeren van maatregelen. De poelen die IKL realiseert, zijn zeer robuust, houden het regenwater langer vast en zijn met weinig inspanning te reinigen. IKL heeft het afgelopen jaar 150 poelen aangelegd rondom Stolberg en Alsdorf. De uitvoering loopt in 2019 door.

5.5. Meer Natuur voor Pittig Fruit

Met het project 'Meer Natuur voor Pittig Fruit' werd er tussen 2016 en 2018 op verschillende fruitbedrijven gewerkt aan het creëren van ecologische meerwaarde in appel- en perenboomgaarden. Het project is in 2018 verlengd tot medio 2019.

Dit project zet in op een integrale bestuiving. Er is immers sprake van een bestuivingscrisis in Nederlands Limburg, Zeeland, Hageland en Haspengouw. Wilde bijenpopulaties gaan sterk achteruit. Maar er werden ook andere maatregelen voor biodiversiteitsversterking aangeboden aan de fruittelers (zoals bijvoorbeeld nestkasten voor de steenuil). Dit project wilt ook het imago van de fruitteelt versterken door een betere kennis van de teeltpraktijk te verspreiden bij het brede publiek. In totaal namen er in Nederlands Limburg 17 fruittelers deel. Het project 'Meer Natuur voor Pittig Fruit' wordt gefinancierd binnen het Interreg V programma Vlaanderen-Nederland, het grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma met financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. IKL was in dit project betrokken als partner.

5.6. Wilde bijenlinie

Wilde bijen en hommels zijn van cruciaal belang voor de biodiversiteit van ons landschap. Samen met de Vlinderstichting, De Bijenstichting, de Entomologische Vereniging, de Natuur en Milieufederaties en Naturalis Biodiversity Center ging LandschappenNL, waar IKL onderdeel van is, aan de slag met realisatie van de Wilde Bijenlinie. De Wilde Bijenlinie verbindt nieuwe en bestaande leefgebieden voor wilde bijen in heel Nederland. Door de realisatie van de Wilde Bijenlinie helpen we de bij én vergroten we het besef dat de wilde bij onmisbaar is voor het Nederlandse ecosysteem. In 2018 zijn er in onze provincie verschillende nieuwe wilde bijen-plekken gerealiseerd. Onder andere in Heythuysen, Thorn, Hunsel, Simpelveld en Mechelen.

6. De organisatie

6.1. Personeelsbestand

Om meer aandacht te kunnen geven aan kansen en ontwikkelingen op lokaal niveau heeft IKL gedurende 2018 gewerkt met interne projectteams. Dit met betrekking tot het gemeentelijk projectleiderschap en de ondersteunende functies. Gemeentelijke projectleiders dienen in staat te zijn om zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau te schakelen en doelen, partijen en middelen te verbinden. Klanten en partners kunnen alleen optimaal bediend worden als je hen goed kent en weet waar hun problemen en kansen liggen. Regiomanagers, gemeentelijk projectleiders, inhoudelijk projectleiders en instructeurs van buitenactiviteiten vormen samen teams, die overigens flexibel zijn qua samenstelling en grootte. Steeds gaat het om de vraag hoe onze klanten en partners zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen worden geholpen.

Per 1 januari 2018 had IKL 20 medewerkers in dienst en per 31 december 2018, 28 medewerkers. De bezettingsgraad is 20,2 FTE. Ook delen we onze expertise aan andere organisaties middels detachering. In 2018 was dit 1,5 FTE.

Daarnaast heeft voor de directie inhuur plaatsgevonden op basis van een managementcontract. In deze bezetting is een beperkt aantal personen op meer flexibele basis ingehuurd. Verder zijn in 2018 meerdere medewerkers aan de slag gegaan bij IKL in kader van een reïntegratietraject. Aan het hoofd van de organisatie staat een directeur-bestuurder. Het managementteam bestaat uit de directeur-bestuurder, controller en twee regiomanagers (regio Noord- en Midden-Limburg en regio Zuid-Limburg).

6.2. Leerbedrijf

IKL is door Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) erkent als leerbedrijf. Hierdoor zijn wij als organisatie bevoegd om stages en leerbanen te verzorgen voor het middelbaar beroepsonderwijs. In 2018 hebben twee scholieren werkervaring opgedaan bij onze stichting.

6.3. Scholing en opleiding

IKL draagt er zorg voor dat haar medewerkers veilig kunnen blijven werken en up-to-date blijven binnen hun vakgebied. In 2018 volgden een aantal medewerkers de volgende cursussen:

- Het keuren van ladders, trappen en rolsteigers;
- Het vellen van bomen met de motorzaag (een certificaat is noodzakelijk in het kader van de Arbowet) en het vellen van bomen onder spanning met een motorzaag;
- Het gebruik van Argis;
- Diverse het herhalingscursussen op het gebied van EHBO en BHV.

6.4. ARBO en veiligheid

Tijdens werkdagen met vrijwilligers en de buitenkrachtbrigade werken we conform het door de stichting opgesteld plan van aanpak vrijwilligerswerk (september 2017) dat door STIGAS is beoordeeld. Dit plan bevat ook een aanpak ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag dat is beoordeeld door Speeltuinwerk Limburg. Aspecten van de Natuurbeschermingswet zijn beoordeeld door onafhankelijk bureau Meervelt. De procedure en de implementatie van dit plan zijn apart beschreven in vastgestelde documenten.

Begeleiders van werkdagen kunnen certificaten EHBO of levensreddende handelingen overleggen en beschikken over een Verklaring Omtrent Gedrag. Tijdens werkdagen worden Persoonlijke Beschermingsmiddelen (helmen, valbeveiliging) aan de deelnemers uitgereikt en wordt er ook toegezien op het gebruik ervan. In 2018 werd een cursus

werken met de kettingzaag (ECC2) voor begeleiders van werkdagen georganiseerd. De stichting laat gereedschappen en materialen waarvoor dit vereist is (ladders, motorgereedschap, trekgereedschap) keuren of keurt ze zelf.

Ongevallenregistratie

In 2018 vonden vier incidenten met letsel plaats. Drie ongevallen vonden plaats tijdens vrijwilligersactiviteiten (twee maal hartklachten, een struikeling) en één met de buitenkrachtbrigade (tak in het gezicht). Geen van de incidenten was aanleiding om de procedures te veranderen.

VBNE Arbo-werkgroep

De stichting neemt als afgevaardigde namens LandschappenNL deel aan de Arbo-werkgroep.

7. Samenwerking

IKL werkt samen met tal van partners. Bevonden onze partners zich in het verleden met name op het terrein van natuur en landschap, tegenwoordig mogen wij stellen dat wij beschikken over een zeer breed netwerk, van natuur en landschap tot cultuurhistorie, van kennisinstellingen en onderwijs tot sport, van toerisme tot organisaties op het gebied van (re)integratie van mensen met afstand tot de samenleving en/of de arbeidsmarkt etc..

Wij geloven in samenwerking, omdat gebleken is dat zij meerwaarde biedt; meerwaarde voor het landschap, maar ook meerwaarde richting onze klanten en partners. Door samenwerking met andere partijen, kunnen wij efficiënter en effectiever meervoudige doelen realiseren en hebben wij meer mogelijkheden om ook op financieel gebied verbindingen te maken. Onderstaand volgt een toelichting op een aantal partners.

7.1. Provincie Limburg

Provincie Limburg en IKL werken steeds meer samen op basis van partnerschap. Samen signaleren we uitdagingen in het landschap en we kijken met welke partners we deze kunnen aanpakken. Voor ons staat voorop dat we zo integraal mogelijk werken. Zo is het landschap vaak een geschikt instrument om doelen op het gebied van bijvoorbeeld biodiversiteit, cultuurhistorie, arbeidsmarkt, sociale cohesie, toerisme en recreatie etc. te verbinden en te realiseren. Ook in 2018 bedroeg de provinciale basissubsidie aan IKL € 405.000. Mede met behulp van deze basissubsidie realiseert IKL een flinke multiplier, te weten 5,75 over 2018.

7.2. Gemeenten

Als basis voor de medefinanciering van de IKL activiteiten door gemeenten hanteert IKL het concept van het gemeentelijk jaarprogramma. Dit is een geïntegreerd samenwerkingsprogramma voor een groot aantal IKL activiteiten binnen de gemeentegrenzen. Het vindt zijn nadere uitwerking in concrete activiteiten en maatregelen. In 2018 werkte IKL met 23 van de (in 2018) 33 Limburgse gemeenten samen op basis van een gemeentelijk jaarprogramma. De totale gemeentelijke bijdrage aan deze programma's bedroeg ca. € 560.000.

Naast samenwerking via de gemeentelijke programma's, werken wij op projectbasis voor en met gemeenten. Dit ook in gemeenten zonder een structureel jaarprogramma. Door de combinatie van werken via structurele programma's en werken op projectbasis werken wij samen met nagenoeg alle Limburgse gemeenten.

7.3. Europa (POP3)

De provincie Limburg en Europa vinden de ontwikkeling van het platteland van belang en investeren daarom hierin. Speerpunten zijn economische vooruitgang met behoud of liever versterking van het natuurlijk kapitaal: de natuur, het landschap, het milieu, de woonomgeving, positieve gezondheid, dit soort zaken. De beweging zet de provincie en Europa op gang door het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2012 - 2020 (POP3). IKL onderschrijft de actie en is een actieve deelnemer voor verschillende programma's van POP3.

7.4. LandschappenNL

De twaalf organisaties voor landschapsbeheer in Nederland, waaronder IKL maken deel uit van de koepelorganisatie LandschappenNL. IKL gaf mede uitvoering aan diverse door LandschappenNL georganiseerde landelijke projecten, waaronder de Natuurwerkdag. IKL kreeg via LandschappenNL in 2018 opnieuw de beschikking over een deel van de sponsorbijdrage van de Nationale Postcode Loterij voor medefinanciering van uiteenlopende projecten.

7.5. Natuurcollectief IKL en Natuurrijk Limburg

Natuurrijk Limburg en de stichting IKL vormen samen een natuurcollectief en platform voor natuurbeherende eigenaren. Onze ambitie gaat verder dan het traditionele beheren van percelen en landschapselementen. Door de ervaringen van beide organisaties en die van de deelnemers te bundelen en beschikbaar te stellen, ontstaat een breed kennis en doe-collectief.

7.6. Plattelandscoöperatie

Binnen de regio Noord-Limburg zijn verschillende organisaties actief die zich bezig houden met een vitaal buitengebied. Om de krachten te bundelen en niet als elkaars concurrent te werken hebben de Plattelandscoöperatie en stichting IKL in 2018, met instemming van het bestuur, de leden en de Raad van Toezicht verkennende gesprekken gevoerd om te kijken waar elkaars sterke punten liggen en hoe we gezamenlijk de krachten kunnen bundelen om samen beter in te kunnen spelen op vragen en ontwikkelingen in het gebied.

7.7. Nationale Postcode Loterij

De Nationale Postcode Loterij is al jaren een van onze belangrijkste partners. Met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij kunnen we veel projecten realiseren. Om de samenwerking uit te dragen vermelden we in onze communicatie-uitingen dat projecten mede gerealiseerd worden door de Nationale Postcode Loterij, zoals onder persberichten en nieuwsbrieven.

7.8. Coöperatie Erfgoed Limburg

Limburg heeft veel professionele organisaties, wetenschappelijke instellingen en vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor het behoud en beheer van erfgoederen en cultuurlandschap, IKL is er daar een van. Vanaf 2012 hebben we onder de noemer van het Erfgoedplatform Limburg samengewerkt en structureel afgestemd met partijen, die zich op provinciale of regionale schaal bezig houden met erfgoed. In 2017 ondertekenden we samen met 27 erfgoedorganisaties en de provincie Limburg een intentieovereenkomst, waarin we verklaren ons in te spannen om de samenwerking te intensiveren en het publieksbereik te vergroten via de oprichting van een erfgoedcoöperatie. In mei 2018 zijn de statuten van de Coöperatie Erfgoed Limburg U.A. vastgesteld en is de Coöperatie Erfgoed Limburg (CEL) een feit. Grotere zichtbaarheid en toegankelijkheid van cultureel erfgoed, de vergroting van de samenhang tussen de Limburgse erfgoedinstellingen en –organisaties zijn belangrijke doelstellingen voor de CEL.

8. Financiën

Onderstaand volgt een balans ultimo 2018, een verkorte versie van de rekening van baten en lasten over het jaar 2018, de begroting voor het jaar 2019 en de lastenverdeling naar de doelstellingen. Voor belangstellenden is een volledige versie van het financiële jaarverslag opvraagbaar bij de stichting IKL. De in dit jaarverslag gepresenteerde gecomprimeerde cijfers zijn ontleend en consistent met de gecontroleerde jaarrekening, waarbij een goedkeurende controleverklaring is verstrekt.

8.1. Balans per 31 december 2018

ACTIVA

Omschrijving	2018	2017
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa	59.601	67.832
Financiële vaste activa	7.350	7.350
Vlottende activa		
I. Vorderingen		
1. Debiteuren	207.054	166.245
2. Overlopende activa	10.319	11.404
3. Nog te factureren projecten	158.422	20.075
4. Te vorderen subsidies	0	0
II. Liquide middelen	0	43.157
	375.795	240.880
Totaal	442.746	316.063

PASSIVA

Omschrijving	2018	2017
	€	€
Eigen vermogen		
I. Stichtingskapitaal	45	45
II. Reserves		
Continuïteitsreserve, vastgelegd	-29.199	-62.985
Bestemmingsreserve, vrij besteedbaar	0	0
Egalisatiereserve Provincie Limburg	13.996	0
III. Nog te bestemmen resultaat 2018 resp. 2017	60.975	33.787
	45.818	-29.153
Kortlopende schulden		
1. Rekening courant RABO	40.749	0
2. Crediteuren	124.940	140.315
3. Overlopende passiva	231.239	204.901
	396.928	345.216
Totaal	442.746	316.063

8.2. Rekening van baten en lasten 2018

LASTEN

omschrijving	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Personeelskosten			
Bruto salarissen, sociale lasten en bijkomende kosten	1.353.948	1.300.000	1.138.110
Ingehuurd personeel	176.911	0	132.881
-/- Ontvangen ziekengeld	-58.126	0	-1.485
	1.472.732	1.300.000	1.269.506
Apparaatskosten			
Opleiding en vakliteratuur	18.997	18.000	22.451
Communicatie- en voorlichtingskosten	177	10.000	2.203
Huur kantoren	35.068	40.000	25.245
Kantoorkosten	16.981	20.000	23.247
C.v. en energiekosten	5.409	12.000	9.907
Huur diversen, opslag, inclusief bijkomende kosten	3.415	0	1.706
Verzekeringen	16.641	17.000	16.563
Vergader- en representatiekosten	12.298	20.000	17.144
Accountants-, wervings- en advieskosten	90.643	96.000	99.796
Diverse organisatiekosten	2.635	0	5.636
Reis- en verblijfkosten	3.302	0	3.213
Porti- en telefoonkosten	6.330	7.000	7.000
Kantoorartikelen, teken- en kaartmateriaal	1.216	0	922
Drukwerk en kopieerkosten	6.083	9.000	6.899
Automatisering	74.781	38.000	45.991
Onderhoud / verbruik materieel	29.475	20.000	19.277
Afschrijving apparatuur en bedrijfsmiddelen	32.270	38.000	35.565
Afschrijving dubieuze debiteuren	1.357	0	0
Directe kosten diverse projecten	416.614	350.000	342.494
Exploitatieresultaat verslagjaar	74.971	240.000	33.787
Overige kosten	205	57.000	924
Onvoorzien	0	150.000	0
	848.869	1.142.000	719.968
Totaal Lasten	2.321.601	2.442.000	1.989.474

BATEN

omschrijving	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Subsidie provincie Limburg			
Reguliere subsidie	405.000	405.000	405.000
Subsidie provincie Limburg			
Diverse projecten	306.666	370.000	387.129
Overige bijdragen			
Overige bijdragen en subsidies	114.953	390.000	145.337
LandschappenNL / Landschapsbeheer Nederland	99.676	0	10.101
Diverse terreinbeheerders/eigenaren	109.233	0	0
Natuurmonumenten / Natuurrijk Limburg	45.152	0	78.407
Ministerie LNV/DLG	17.325	50.000	25.748
Europese Gemeenschap	0	100.000	660
Postcodeloterij	187.500	187.500	187.500
Cursussen, brochures	2.912	0	4.202
Rente	0	0	172
Uitleen personeel / machines	140.114	0	96.729
Overige bijdragen	14.734	209.500	64.868
Opbrengsten verkoop machines	1.075	0	885
Nalatenschap / donaties	10.154	0	95
Baten en lasten voorgaande jaren	512	0	11.199
	743.339	937.000	625.901
Opbrengsten Zorgplannen gemeenten	717.368	730.000	690.956
Mutatie lopende projecten en subsidies	149.228		-119.512
Totaal baten	2.321.601	2.442.000	1.989.474

8.3. CBF toelichting lastenverdeling over 2018

Bestemming		**Doelstelling**							
		landschapsbeheer	soortenbescherming	cultuurhistorie	vrijwilligerswerk	Beheer en administratie	Totaal 2018	Begroot 2018	Totaal 2017
		70%	**15%**	**10%**	**5%**				
		€	**€**	**€**	**€**	**€**	**€**	**€**	**€**
Salarissen/sociale lasten	1.155.526	808.868	173.329	115.553	57.776		1.155.526	1.051.000	1.083.088
Pensioenlasten	123.571	86.500	18.536	12.357	6.179		123.571	230.000	186.417
Overige personeelskosten	193.634	135.544	29.045	19.363	9.682		193.634	19.000	0
Reis-/verblijfskosten	3.302	2.312	495	330	165		3.302	0	3.213
Huisvestingskosten	35.068	24.548	5.260	3.507	1.753		35.068	40.000	25.245
Kantoorkosten	22.391	15.674	3.359	2.239	1.120		22.391	30.000	33.154
Algemene kosten	296.522	207.565	44.478	29.652	14.826		296.522	722.000	282.076
Directe projectkosten	416.614	291.630	62.492	41.661	20.831		416.614	350.000	342.494
					Kosten beheer en administratie (apparaatskosten), toegekend aan doelstellingen:	*293.976*			
						13%			
	2.246.630	1.572.641	336.994	224.663	112.331		2.246.630	2.442.000	1.955.687

8.4. Begroting 2019

LASTEN

omschrijving	Begroting 2019 €
Personeelskosten	
Bruto salarissen, sociale lasten en bijkomende kosten	1.410.000
Ingehuurd personeel	200.000
-/- Ontvangen ziekengeld	
	1.610.000
Transitiekosten (omvorming IKL)	0
Apparaatskosten	
Opleiding en vakliteratuur	18.000
Communicatie- en voorlichtingskosten	10.000
Huur kantoren	40.000
Kantoorkosten	20.000
C.v. en energiekosten	10.000
Verzekeringen	19.000
Vergader- en representatiekosten	20.000
Accountantskosten	30.000
Wervings- en advieskosten (Landschappen NL)	56.000
Porti- en telefoonkosten	6.000
Drukwerk en kopieerkosten	7.000
Automatisering	60.000
Onderhoud/verbruik materieel	20.000
Afschrijving apparatuur en bedrijfsmiddelen	42.000
Overige kosten	57.000
Onvoorzien	50.000
	465.000
Directe kosten projecten	300.000
Totaal Lasten	2.375.000

BATEN

omschrijving	Begroting 2019 €
Subsidie provincie Limburg	
Reguliere subsidie	405.000
Subsidie provincie Limburg	
Diverse projecten	400.000
Overige bijdragen	
Diverse terreinbeheerders/eigenaren	450.000
Ministerie LNV/DLG	35.000
Europese Gemeenschap	100.000
Postcodeloterij	187.500
Overige bijdragen	340.000
	1.112.500
Opbrengsten Zorgplannen gemeenten	550.000
Mutatie overlopende subsidies*	
Totaal baten	2.467.500
Exploitatieresultaat	92.500

9. Verantwoording

9.1. Algemeen

IKL onderschrijft het principe van het Centraal Bureau voor Fondsenwerving (CBF) dat de functie van toezicht houden gescheiden is (en dient te zijn) van de uitvoering van het beleid. De toezichthoudende taken (Raad van Toezicht) zijn dan ook strikt gescheiden van de dagelijkse leiding van IKL (directeur-bestuurder, die zich hierbij laat ondersteunen door de overige leden van het managementteam).

IKL streeft steeds naar de meest effectieve en doelmatige wijze van besteding van de beschikbare middelen. Tevens wordt ingezet op een optimale informatieverschaffing aan en communicatie met belanghebbenden. De leden van de Raad van Toezicht onderhouden onderling geen familie- of vergelijkbare relaties, ook niet met medewerkers of de directeur-bestuurder. Evenmin vervullen zij bestuurs- of toezichtfuncties bij, of zijn zij in dienst van een organisatie die statutair of financieel aan de stichting IKL is verbonden.

9.2. Toezicht houden, besturen en uitvoeren

In de statuten en huishoudelijk reglement van IKL is geregeld, hoe de functies van toezicht houden, besturen en uitvoeren worden onderscheiden. De taak van toezicht houden wordt ingevuld door de Raad van Toezicht. Deze heeft in 2018 vijf keer vergaderd. De auditcommissie vanuit de Raad van Toezicht heeft in 2018 eveneens vijf keer vergaderd. Tussentijds hebben nog diverse afstemmingen met (vertegenwoordigingen van) Raad van Toezicht en auditcommissie plaatsgevonden. De Raad van Toezicht volgt koers, beleid en organisatie van IKL op hoofdlijnen. Uitvoering van beleid en de dagelijkse leiding zijn in handen van de directeur-bestuurder. De auditcommissie volgt namens de Raad van Toezicht de specifieke gang van zaken op het gebied van financiën en control.

9.3. Optimaliseren effectiviteit en efficiency van de besteding van de middelen

Richtinggevend voor de inspanningen van de IKL organisatie en de besteding van de beschikbare middelen is een jaarlijkse afspraak tussen provincie Limburg en IKL, in welk kader de eerstgenoemde een basissubsidie verleent. Hierbij zijn concrete en meetbare doelen en prestaties geformuleerd. Jaarlijks legt IKL verantwoording af aan de provincie middels een voortgangsrapportage, een uitgebreid inhoudelijk jaarverslag en een jaarrekening, dat wordt voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring. De tussentijdse voortgang komt periodiek aan de orde in overleggen tussen provincie Limburg en IKL als ook in overleggen van het managementteam als ook in vergaderingen van de Raad van Toezicht. Tevens worden de hoofdlijnen afgestemd met alle medewerkers, onder andere via het periodieke werkoverleg. Andere subsidiegevers die projecten financieren worden, afhankelijk van afspraken en subsidievoorwaarden, door middel van tussentijdse- en eindrapportages en financiële overzichten op de hoogte gehouden.

9.4. Omgaan met belanghebbenden

IKL legt afspraken met grondeigenaren voor uitvoering van werkzaamheden altijd vast in een standaard overeenkomst waarin de voorwaarden duidelijk beschreven zijn. IKL beschikt over een actuele klachtenprocedure.

9.5. Nevenfuncties en bezoldiging

De leden van de Raad van Toezicht vervullen geen nevenfuncties die belangenverstrengeling met de IKL-organisatie kunnen opleveren. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een bezoldiging. De bezoldiging van de medewerkers is gebaseerd op de functie-indeling en bijbehorende salarisschalen zoals vastgesteld in het Ondernemingsdeel De Landschappen van de CAO Bos en Natuur.

9.6. Governance

De directeur-bestuurder is Dhr. H. Vrehen. De Raad van Toezicht wordt gevormd door Dhr. D. Akkermans, Dhr. J. Penders, Dhr. R. Engelberts en Dhr. E. Ronda.

Bijlage I

Overzicht actieve zelfstandige vrijwilligersgroepen in Limburg

IVN Eijsden
ANWB Hoogstamkampen
Hoogstambrigade Brindil
Buurtnetwerk Campagne Maastricht (Groen en Schoon)
Donderse Moestuin Roermond
Dorpsraad Buggenum
Dorpsraad Castenray
Dorpsraad Grathem (Werkgroep Buitengebied)
Dorpsraad Wanssum
Stichting Groengroep Sevenum
Heemkundevereniging De Bongard Simpelveld
Scouting St. Lucia Simpelveld
Milieu en Heemkundevereniging Swalmen
Hoogstambrigade Margraten
IVN Beekdaelen Onderbanken (WG Flora en Fauna)
IVN Born-Land van Swentibold
De Waardhoff
IVN Maasduinen Smokkelpad
IVN Meerssen
IVN Meijel
IVN Munstergeleen
IVN Nuth
IVN Spaubeek
IVN Stein
IVN Valkenburg
Jan Vandewall
Jeugd en Natuur Maasbree
Kernoverleg Vilt (WG Natuur, milieu en duurzaamheid)
Korenwolfcie Prov
De Loorenhof
Stichting Natuurbeheer Brongebied Aalsbeek
Natuurwacht Limburg
Paddenoverzetactie Grathem
Paddenoverzetgroep Geusseltpad
Hoogstambrigade Zoer Keesj
Stichting Landschap Horst aan de Maas
Stichting Behoud Kasteel Borgharen
Stichting Knopen Lopen
Stichting Landschap Horst aan de Maas
Stichting Werkgroep Behoud de Peel
Grueles
Vrienden van de Hellebroeker Beemden
Stichting Vrienden van de Beegderheide
Wijnmakersgilde Midden Limburg
Hakhoutbrigade Peel en Maas
IVN Maasduinen Beheer
Natuurmonumenten WG Keversbroek
Cees van der Ham
Vogelwerkgroep Bemelen
IVN Maastricht
Clemensdomein Oud Merkelbeek
Natuur Historisch Genootschap Limburg Driestruik

Bijlage II

Een greep uit de groepen waarvoor IKL een werkdag organiseerde in 2018

Tredegar Film Products
Basisschool de Triangel Ulestraten
Hoogstambrigade de Zoer Keesj
Basisschool de Spil Bingelrade
Hakhoutbrigade Peel en Maas
Basisschool 't Keuningshöfke Koningsbosch
Basisschool Eigenwijs Oirlo
Basisschool St. Martinus Vlodrop
Emerson College Well
Hakhoutbrigade Beegderheide
Basisschool Vilt
Jong Nederland Helden
COA Imstenrade
Hoogstambrigade Meersekamp
Scouting Jeanne d'Arc
Hakhoutbrigade Landgraaf
Basisschool de Meridiaan Simpelveld
Statushouders Nuth
Basisschool de Ratel Gennep
Basisschool Patricius Pey
Hakhoutbrigade Venray
Basisschool Klavertje Vier Eys
SBO Bernardus Gulpen
United World CollegeMaastricht
Sophianum College Gulpen
Basisschool de Kleine Wereld Vaals
Basisschool de Bolster Nuth
Hakhoutbrigade Mook
Groenewald College
VSO De Pyler Heerlen
Basisschool An d'r Put Landgraaf
Hakhoutbrigade Meinweg
COA Echt
Jong Nederland America
Basisschool Toermalijn Maasbracht
Hakhoutbrigade Stein
Basisschool Sint Gertrudis Jabeek
Basisschool de Robbedoes Vaals
Basisschool de Parel Stevensweert
Basisschool de Koningsspil Thorn
Montessorischool Roermond
Jong Nederland Baarlo
Basisschool de Sleye Heel
Jong Nederland Haelen
Hoogstambrigade Margraten
Basisschool Maurice Rose Margraten
Basisschool Sint Medardus Wessem
Celanese
Scouting St. Lucia Simpelveld
Syntein
Basisschool Valkenburg
Basisschool de Verrekijker Ell
Basisschool Antonius Buggenum
Montessorischool Venray
Jenaplanbasisschool de Klink Grathem
AZC Baexem
Basisschool de Pas Helden
Connect College Echt
Jong Nederland Panningen
Bösdael Centrum voor het Kind Reuver
Basisschool Witheim Mechelen
Snoeigroep Drielandenpark
Scouting Pius XII Landgraaf
Basisschool Jozef Oost Maarland
Basisschool Angela Echt
Openbare basisschool de Maaskei Urmond